

Workshop praktisch Latijn voor familieonderzoek

Michiel Sauter

Inhoud:

1. de belangrijkste verbuigingen (naamvallen) van de voornamen
2. de belangrijkste vervoegingen van werkwoorden in de verleden tijd
3. het gebruik van AI (kunstmatige intelligentie)
4. de belangrijkste woordenschat

2 Februarii

Baptizatus est Conradus filius ille
legitimus Conradi Wolterkes, [qui pro-
fessus est in scriptis, se esse patrem
illius] et Joanna Holtus; susceperunt
Erhardus et Hendrina Holtus, quorum
vices gessit Elizabeth Peters.

1 Martii

Baptizatus est Richardus filius legi-
timus Richardi Hendricks et Hendrina
Blij conjugum; susceperunt Bernar-
dus Hendricks et Hermina Boekhorst.

1. De belangrijkste verbuigingen (naamvallen) van de voornamen

2 Februarii 1900: Baptizat^{us} est Conrad^{us} fili^{us} illegitim^{us} Conradi Wolterkes, [qui profess^{us} est in scriptis, se esse patrem illius] et Johann^{ae} Holtus; Susceperunt Everard^{us} et Hendrina^a Holtus, quorum vices gessit Elizabeth^a Peters

Onderwerpsnaamval (nominativus=wie/wat) vaak Mnl **us**, Vr **a**

Bezitsnaamval (genitivus=van...) vaak Mnl **i**, Vr **ae** (let op: **æ** is geen **a**!)

In het woordenboek staat altijd eerst de **nominativus** en daarachter de **genitivus**, bijv. avia^a **ae** (**de** oma/**van** de oma)

2. De belangrijkste vervoegingen van werkwoorden in de verleden tijd

2 Februarii 1900: Baptizatus **est** Conradus filius illegitimus Conradi Wolterkes, [qui professus **est** in scriptis, se esse patrem illius] et Johanna Holtus; Suscep**erunt** Everardus et Hendrina Holtus, quorum vices gess**it**
Elizabeth Peters

Bij voltooid deelwoorden: **est** (enkelvoud), **sunt** (meervoud)

In de verleden tijd (perfectum) **-it** (hij/zij enkelvoud), **-erunt** (zij meervoud)

In het woordenboek staat altijd eerst de tegenwoordige tijd, dan de verledentijd (perfectum), beide in de ik-vorm: suscipio, **cepi**:

ik ben/**was** getuige

Nu zelf:

Gedoopt is Marieke, wettige dochter van Peter en Anna Jansen

Baptisat^a est Marica^a, filia^a legitima^a Petriⁱ et Annae^{ae} Jansen

Gedoopt zijn Kees en Jules, wettige zoons van Guus en Thea Derks

(hint: denk aan het meervoud van medic^{us}, politic^{us})

Baptisatiⁱ sunt Cornelius^{us} et Julius^{us}, filiiⁱ legitimiⁱ Augustiⁱ et Theodorae^{ae} Derks

Gedoopt zijn Wilma en Corry, wettige dochters van Gerard en Petra van Os

(hint: denk aan het meervoud van collega^a)

Baptisat^{ae} sunt Wilhelmina^a et Cornelia^a, filiae^{ae} legitim^{ae} Gerardiⁱ et Petronell^{ae} van Os

Gedoopt zijn Willem en Carla, wettige zoon en dochter van Kees en Saar de Vries

Baptisatiⁱ sunt Wilhelm^{us} et Carola^a, filius^{us} legitim^{us} et filia^a legitima^a Corneliiⁱ et Sarae^{ae}...

3. Het gebruik van AI (kunstmatige intelligentie)

2 Februarii 1800: Baptizatus est Conradus filius illegitimus Conradi Wolterkes, [qui professus est in scriptis, se esse patrem illius] et Johanna Holtus; Susceperunt Everardus et Hendrina Holtus, quorum vices gessit Elizabeth[a] Peters

Google Translate vertaalt:

2 februari 1800: Conrad, de onwettige zoon van Conrad Wolterkes, [die in de geschriften beweert zijn vader te zijn] en Johanna Holt, werd gedoopt; Everard en Hendrina Holt namen het over, wiens beurt Elizabeth [a] Peters overnam

Chat GPT vertaalt:

2 februari 1800: Conradus, de onwettige zoon van Conradi Wolterkes, [die in geschriften heeft bekend vader van hem te zijn] en Johanna Holtus, is gedoopt; Everardus en Hendrina Holtus hebben hem ontvangen, wier taken vervuld werden door Elizabeth Peters.

Laatste zin moet zijn: E. en H. Holtus waren getuigen, wier plaatsvervanger E. Peters was.

July. 7.

sepultus est henricus verstralen, conjugatus,
hic ebrium quendam post die Theophorie
in Levevoije, domi Matthiae hulshens, sine
causa sibi injuriantem leviter castigare
volens, a sorore sua retinetur; retento
etiam ab alijs invasore: qui dum impru-
denter ab ys dimittitur, henricum inter
ipsa sororis, nil tale suspicantis, brachia
confodit: qui statim exanimis corruit,
et vix vivus inungitur. sepultus in
Ecclesia cum cruce. — — — —

Tekst uit Heythuysen uit 1728 van pastoor Linckens

Julij 7 sepultus est henricus verstralen, conjugatus. hic ebrium quendam postridie Theophoriae in Leveroije, domi Matthiae hulskens, sine causa sibi injurantem leviter castigare volens, a sorore sua retinetur; retento etiam ab aliis invasore: qui dum imprudenter ab iis dimittitur, henricum inter ipsa sororis, nil tale suspicantis, brachia confodit: qui statim exanimis corruit, et vix vivus inungitur. sepultus in Ecclesia cum cruce.

Google Translate vertaalt:

Op 7 juli werd Henry Verstralen begraven, getrouwd. hier, een dag na Theophoria in Leveroije, dronken, in het huis van Matthias, in de wens hem lichtjes te kastijden die hem zonder reden heeft beledigd, wordt hij tegengehouden door zijn zuster; ook door de anderen vastgehouden als een indringer: die, terwijl hij per ongeluk door hen werd vrijgelaten, Henry in de armen van zijn zuster stak, die niets van dien aard vermoedde: die onmiddellijk levenloos viel en nauwelijks levend werd gezalfd. begraven in de kerk met het kruis.

Chat GPT vertaalt:

Op 7 juli werd Henricus Verstralen, gehuwd, begraven. Hij had op de dag na Theophoria in Leveroije een dronken persoon, thuis bij Matthias Hulskens, licht willen straffen omdat deze zonder reden hem beledigde, maar werd tegengehouden door zijn zus; hij werd ook tegengehouden door anderen. Toen hij onvoorzichtig door hen werd vrijgelaten, werd Henricus, nietsvermoedend, door de armen van zijn zus gestoken: hij viel meteen dood neervan en werd met moeite levend gezalfd. Hij werd begraven in de kerk met een kruis.

Sen: Difficulus veri inveniuntur Amici.

*Henricus à Brevenryden
Andelebatanus 29 Januarij
1615. Auld Aulæ.
Fille, les vide.*

Op verzoek: Latijn in de heraldiek

Probeer met het woordenboek, Google, Google Translate, ChatGPT en in overleg de correcte vertaling te maken van:

Difficulter veri inveniuntur Amici

Moeilijk worden echte vrienden gevonden; echte vrienden vind je met moeite

Fide sed [cui] vide

Vertrouw maar zie toe [wie]

Nu zelf:

1769
2ma Maji joannes joannis Van
Den Hoven et Elisabetha joannis
De Laet praevis sponſalibus et
tribus proclamationibus contraxerunt
matrimonium coram me. Fr. J. W.
Hockx pastore, et testibus Petro
Van den Endepoel et joanna Maria
Van De Leur
N. joannes Jous Van den Hoven est
Bochoviensis. Elisabetha de Laet nata
et Baptizata est in Vlymen, unde cum
parentibus suis huc ab aliquibus annis
venit habitatura

4. De belangrijkste woordenschat, literatuur

Een uitgebreide woordenlijst:

<https://web.archive.org/web/20171027152302/https://tonput.home.xs4all.nl/latijn/latidx.html>

Cappelli afkortingen: <https://ia802908.us.archive.org/29/items/LexiconAbbreviaturarum/cappellicompleet.pdf>

In het afdelingsblad van de NGV afdeling Kempen en Peelland is een voortreffelijke serie artikelen ‘Latijn in de parochieregisters’ gepubliceerd:

Deel I - Juni 2022 - Theo van Rooijen <https://www.ngv-afdelingen.nl/kpl/wp-content/uploads/2022/06/DTK-2022-2.pdf>

Deel II – september 2022 – Theo van Rooijen <https://www.ngv-afdelingen.nl/kpl/wp-content/uploads/2022/09/DTK-2022-3.pdf>

Deel III – maart 2023 – Peter Roosenboom <https://www.ngv-afdelingen.nl/kpl/wp-content/uploads/2023/03/DTK-2023-1.pdf>

Deel IV – juni 2023 – Anton Neggers <https://www.ngv-afdelingen.nl/kpl/wp-content/uploads/2023/06/DTK-2023-2.pdf>

Deel V – september 2023 – Anton Neggers <https://www.ngv-afdelingen.nl/kpl/wp-content/uploads/2023/08/DTK-2023-3.pdf>

Deel VI – juni 2024 – Anton Neggers <https://www.ngv-afdelingen.nl/kpl/wp-content/uploads/2024/06/DTK-juni-2024.pdf>

Deel VII – september 2024 - Roger de Moerloose <https://www.ngv-afdelingen.nl/kpl/wp-content/uploads/2024/09/DTK-september-2024.pdf>